Eduskunnan kunta- ja terveysjaosto/kuuleminen 16.11.2021
Sosiaali- ja terveysministeri Hanna Sarkkinen

Onko suunnitteilla hyödyntää työterveyshuoltoa koronarokotusten kolmannella kierroksella?

Sairausvakuutuslain väliaikaisten muutosten jatkamista koskevat esitykset on hyväksytty eduskunnassa. Tarkoitus on, että säännökset olisivat voimassa 30.6.2022 saakka. Säännökset koskevat mm. koronataudilta suojaamiseksi annetun rokotteen rokottamistoimenpiteen korvattavuutta. Koronarokotteen rokottamistoimenpiteen korvattavuus tarjoaisi vaihtoehdon julkisessa terveydenhuollossa tehtävälle rokottamiselle korvaamalla osan yksityisessä terveydenhuollossa tehdyn rokottamisen kustannuksista. Rokottamistoimenpiteen korvaustaksa olisi 10 euroa.

Rokottaminen on kuntien vastuulla. Jos kunta haluaa hyödyntää työterveyshuoltoja rokottamisiin, se voi ostaa rokottamiset työterveyshuollolta tai sopia työnantajan ja työterveyshuollon kanssa, että rokottamiset tehdään työnantajan kustannuksella. Tällöin jää työnantajan päätettäväksi, käyttääkö se rokottamisista työnantajan vastuulle jääviin kustannuksiin väliaikaisen lain mukaista sairaanhoidon korvausta vai työterveyshuollon korvauksia. Kela voi maksaa sairaanhoidon korvauksen suorakorvauksena palveluntuottajalle silloin, kun työnantaja maksaa työntekijän sijasta omavastuuosuuden palveluntuottajalle.

Tekijänoikeuskorvaukseen oikeutettujen työttömien tekijöiden ja taiteilijoiden aseman parantaminen työttömyysetuuden sovittelussa ja oikeus työttömyyskorvaukseen?

Hyväksyessään hallituksen esityksen eduskunnalle vuoden 2021 lisätalousarvioksi eduskunta on samalla hyväksynyt seuraava lausuman (EK 11/2021 vp):

> Lausuma 2
> Momentti 29.80.01
> Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin, joilla parannetaan tekijänoikeuskorvaukseen oikeutettujen työttömien tekijöiden ja taiteilijoiden asemaa työttömyysetuuden sovittelussa ja oikeutta työttömyyskorvaukseen.

Eduskunnan lausuman johdosta sosiaali- ja terveysministeriö on arvioinut työttömyysetuuden kehittämistä tekijänoikeuskorvausten osalta.

Työttömyysturvajärjestelmän tarkoituksena on turvata työttömän työnhakijan taloudelliset mahdollisuudet hakea työtä ja parantaa edellytyksiään päästä tai palata työmarkkinoille korvaamalla työttömyydestä aiheutuvia taloudellisia menetyksiä.

Palkansaajan ansiopäivärahan perusteena oleva palkka

Ansiopäivärahaa maksetaan sellaiselle palkansaajakassan jäsenelle, joka kassan jäsenenä olleessaan on täyttänyt palkansaajan työssäoloehdon. Palkansaajan työssäoloehtoon voidaan lukea kalenteriviikot, joina henkilö on ollut vakuutuksenalaisessa työaikaa ja palkkaa koskevat edellytykset täyttävässä työssä. Vakuutuksenalaisella työllä tarkoitetaan työtä, josta on maksettu sosiaaliturvamaksut, kuten työttömyysvakuutusmaksut.

Työttömyysturvalain mukaan palkansaajan ansiopäivärahan perusteena oleva palkka lasketaan henkilön vakiintuneen palkan perusteella työttömyyttä edeltäneeltä ajanjaksolta, jona henkilö on täyttänyt palkansaajan työssäoloehdon. Päivärahan perusteena olevana palkkana otetaan huomioon palkka ja muu ansiotulona pidettävä vastike, joka on maksettu korvauksena työstä.

Tekijänoikeuskorvauksesta ei makseta työttömyysvakuutusmaksuja eikä korvausta pidetä vakiintuneena tulona, kun vakiintunutta palkkaa määritetään.

Soviteltu työttömyysturva

Nykyisin sovittelussa tulona otetaan huomioon ansaintatarkoituksessa saatu tulo, joka turvaa osaltaan työttömyysetuuden saajan toimeentuloa aikana, jolta etuutta maksetaan. Tekijänoikeuskorvauksen yksin tai yhdessä muiden tulojen kanssa on oltava enemmän kuin työttömyysturvalaissa säädetty suojaosa (300 euroa kuukaudessa), sillä suojaosan alittavat tulot eivät vaikuta työttömyysturvan määrään.

Verohallinnon tilastoista ilmenee, että vuonna 2019 47 653 henkilöasiakkaille oli merkitty käyttökorvaustuloja yhteensä 99,7 milj. euroa. Henkilöä kohden käyttökorvaus on keskimäärin noin 2 090 euroa vuodessa ja 174 euroa kuukaudessa. Mikäli työttömyysturvan sovittelussa huomioon otettavat tekijänoikeuskorvaukset olisivat keskimääräisesti verottajan tilastojen mukaiset, kuukausittainen huomioon otettava tulo jäisi suurelta osin työttömyysturvan suojaosan piiriin, eikä sillä ole nyt eikä olisi mahdollisen vapauttamisen jälkeenkään merkittävää vaikutusta maksettavaan työttömyysturvan määrään. Verottajan tilastoista ei kuitenkaan ilmene käyttökorvausten hajontaa. Jos hajonta on suuri, myös vaikutukset ovat suurempia.

Työttömyyskassoilta saatujen suuntaa antavien tilastotietojen perusteella kuukausittainen huomioon otettava tulo on valtaosalla saajista vähäinen (~50-200 euro/kk). Toisaalta tilastoista muutaman työttömyyskassan keskimääräinen soviteltava summa on hieman suurempi (~360-700 euroa/kk), joka voi viitata suuren hajonnan suuntaan, eli että jonkin ryhmän keskimääräinen soviteltava tekijänoikeuskorvaus olisi keskimääräistä suurempi. Siten tekijänoikeuskorvausten sovittelusta luopumisen kustannusvaikutus ansioturvan osalta lienee suurimmillaankin joitakin satoja tuhansia euroja.

Kelan sovittelutilastojen perusteella on arvioitu, että perusturvan kannalta tekijän-oikeuskorvausten vapauttaminen sovittelusta lisäisi perusturvan etuusmenoja arviolta noin 300 000 eurolla vuosittain (ns. normaalitilanteessa, eli suojaosan ollessa 300 euroa). Muutos koskisi arviolta noin 100 peruspäivärahaa saavaa henkilöä ja noin 400 työmarkkinatukea saavaa henkilöä.

Sosiaali- ja terveysministeriö ehdotti vastineessaan valtiovarainministeriölle uutena vuoden 2022 talousarvioon lisättäväksi 0,5 milj. euroa momenteille 33.20.50 ja 33.20.52 johtuen siitä, että tekijänoikeuskorvausten sovittelusta työttömyysturvassa luovutaan.

Kelan toimintamenojen riittävyys mm. henkilöstön ja tietojärjestelmien kehittämisen näkökulmasta?

Kelan toimintamenoja koskeva momentti on valtion talousarviossa kaksivuotinen siirtomääräraha, joka antaa liikkumavaraa resurssien ja palvelutason vaihtelujen tasaamiseen sekä muiden yllättävien menojen kattamiseen lyhyellä aikavälillä. Kela arvioi toiminnan edellyttämää toimintamenojen tasoa säännöllisesti huomioiden pysyvän perustoiminnan ohella myös investointitarpeet, mukaan lukien tietohallintojärjestelmien kehittämisen.

Kelan perustoiminnan ja kehittämisen edellyttämät resurssit huomioidaan valtion talousarvion ja julkisen talouden suunnitelman valmistelussa. Tällä hetkellä Kelan toimintamenojen resurssit ovat riittävällä tasolla. Kela on saanut lisärahoitusta koronavirusepidemiasta aiheutuvien etuushakemusten käsittelyyn samoin kuin meneillään oleviin tietohallintojärjestelmien ja tietoturvan kehittämiseen. Vuoden 2021 Kelan toimintamenojen määräraha on noin 481 milj. euroa. Lisäksi on käytettävissä

vuodelta 2020 siirtyvää määrärahaa noin 90 milj. euroa. Ylijäämää käytetään osittain koronapandemiasta aiheutuvien ylimääräisten vuoden 2021 hallintokulujen kattamiseen, vuonna 2022 voimaan tulevien lainsäädäntömuutosten toimeenpanoon sekä tietohallinto- ja tietoturvahankkeiden osittaiseen rahoittamiseen. Vuoden 2022 talousarviossa määrärahaa on varattu noin 490 milj. euroa ja lisäksi arvioidaan, että käytössä oleva siirtyvä määräraha kasvaa hieman edellisvuodesta. Kelan arvion mukaan valtion vuoden 2022 rahoitusosuuden tarve Kelan toimintamenoihin on 497 milj. euroa sisältäen kaiken perustoiminnan sekä investointitarpeet. Näin ollen Kelan rahoituksen (sisältäen henkilöstömenot) arvioidaan olevan riittävällä tasolla.

Kelassa on meneillään etuusjärjestelmän ja asiointipalvelun kehittäminen, jolla turvataan Kelan toimeenpanokyky sosiaaliturvalainsäädännön muuttuessa sekä mahdollisuudet tarjota sähköisiä palveluja. Tämä edellyttää lisäresursseja pitkällä aikavälillä arviolta vuoteen 2031 saakka. Lisäksi tietoturvan ylläpito ja Kelan kriittisen infrastruktuurin kehittäminen edellyttää lisäresursointia tulevina vuosina.

Sosiaali- ja terveysministeriö pyrkii toiminnallaan turvaamaan riittävän rahoituksen sosiaaliturvaetuuksien toimeenpanotehtävän hoitamisessa. Kun määrärahat on talousarviossa Kelalle myönnetty, niiden lopullinen kohdentaminen perustoimintaan ja investointeihin ja sen myötä tapahtuva hakemuskäsittelyn ja palvelun varmistaminen kuuluu Kelalle.